

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
9 Maiu st. v.
21 Maiu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 19.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Tablou din Carpați.

Colibă și palat.

— Novelă. —

(Fine.)

Iuonel se simțea ca treznit de fulger. Momentul era atât de nfricoșat, încât nici nu putea să-și dea seama. Sciea numai atât, că pierduse totul, că nu mai avea pentru ce să trăiească 'n lume.

Sub impresiunea acestei simțiri, desperat până la nebunie, dânsul cugetă, că va face mai înțelepțește, decât își va sfârși viața.

Să sară jos și el în prăpastie, ietă ideea ce-i plesni prin minte!

Și fiind că ideea acesta i pără foarte potrivită, o și realiză la moment.

Fericit, că-și va termina viața ce nu-i promitea nici o bucurie, sări dânsul jos.

Dar se opri iute.

O stâncă, ce se 'ntindea în afară, fu pedeca. El se lovî bine, căci căduse dela o nalțime de vr'o 6 metri, dar lovirea nu fu periculoasă, ma nici nu i se frânse nimica.

Dar el nu știea unde se află. Era de părerea, că a căzut până jos și se miră, că cum de n'a murit totuș?

Atunci se redică să vedă, cum s'a putut întâmpla acesta minune?

Și ce vedu?!?

El nu se află jos, ci sus pe o buză de stâncă. Și lângă el zăcea — Florica. Acesta asemenea se 'mpedea în stâncă aceea și remase acolo.

Surprinderea și bucuria lui Iuonel nu se pôte descrie. El sări iute la ea, ca s'o aredice, s'o aducă în ori, căci dânsa se lovî mai tare și lesinase.

Bieta fetă zăcea ca mōrtă, sângele i curgea din cap, căci colțul stâncei il sparse.

Iuonel își scōse iute cārpa de mire, șterse fruntea ei udată de sânge, o luă în brațe și începū a o legăna, șoptindu-i fel de fel de cuvinte de drăgănanare.

Dar ea nu se mai treziă.

Într'aceste jos la pōlele stâncei se iviră două figure, cari zārind scena de sus, remaseră uimite.

Era Radu cu părintele seu.

După multă căutare zădarnică ajunseră ei acolo, perđându-și tōtă speranța d'a mai regăsi pe Florica.

Revēdēnd-o, surprinderea și bucuria lor fu nemărginită.

Radu numai decât pricepū situațiunea. El se temea, că soro-sa va sări de pe cutare stâncă; nu se 'ndoia dară, că dânsa de bună seama a sărit din țuțuiul acesta, dar apoi s'a oprit în buza de stâncă, unde a găsit-o Iuonel.

— Mai trăiește? — strigă el lui Iuonel.

— Har Domnului, mai trăiește, — răspuse acela plin de bucurie.

Radu grăbi la un isvor din apropiere să aducă apă rece, ca să-i stropescă tēplele și astfel s'o aducă 'n ori.

Însă Iuonel nu așteptă acesta, ci luă 'n brață pe Florica, și sări cu ea de pe stâncă pe stâncă, grăbind s'o ducă la isvor.

Acēsta scuturare avū un efect neașteptat. Ea își vini în ori. Se trezi.

Ce mare i fu mirarea, când se vedū în brațele aceluia, de care a fugit și pentru care a sărit în prăpastie!

Cum il vedū, trēsări. Apoi întrebă :

— Dar n'am murit?

— Nu, căci Dumneșeu nu te-a lăsat să mori. T-a scăpat viața ca prin minune.

— Vai, și cât de bine ar fi fost să mor!... Dar cum ai ajuns tu aici?

— Am sărit după tine.

— Dōră și tu ai voit să mori?

— Da.

— Dar pentru ce?

— Pentru că fără tine n'am mai voit să trăiesc.

Ea își ficsă privirea lung timp spre el; apoi dișe cu blāndețe dulce :

— Într'atata me iubești?

— Cât nu pot spune.

— Încât ai voit să-ți jertfești și viața pentru mine?

— Numai am voit, însă n'am putut, căci m'am împedecat și eu în aceeași buză de stâncă.

— Așă dară, decât tu ai fost în stare să faci pentru mine asta, aș pēcătui înainte lui Dumneșeu și a omenilor, de cumva nu te-aș iubi și eu.

— Me iubești, dragă? — întrebă Iuonel cu entuziasm.

— Din tot sufletul.

— Și vrei să fii nevēsta mea?

— Cu plăcere.

În momentul acesta sosiră la isvor. Iuonel își depuse sarcina drăgălașe și dișe lui Radu :

— Ietă-me-s omul cel mai fericit pe fața pământului. Florica me iubește și vrē să fie a mea!

— Destul de rău dară, Florică dragă, că ni-ai făcut atata întristare.

— Să me iertați, dragii mei! — începū dânsa. Dar știu eu ce-am făcut? Eram ca nebună. Mi-a intrat în cap o dragoste nesocotită. Coliba a iubit palatul. Dar prăpastia între ele a fost mare. Am cădūt în ea. Însă har Domnului am scăpat. Un ānger trāmis din cer m'a mântuit. De-atunci am uitat dragostea nebună. De atunci iubesc numai pe acela, care și el a fost gata a-și jertfi viața pentru mine.

Și după aceste vorbe, ea privi spre Iuonel și i întinse mōna cu iubire.

Într'aceste sosi părintele ei. Acela începū să plāngă de bucurie, când auzi cele întâmplate.

Radu spēlă cu apă rece capul surorii sale. Apoi i legă rana și porniră toți cătră casă.

Sōrele era spre scăpētat când ajunseră la marginea pădurii. Mama ședea āncă tot acolo.

Când ea își zārî fiica, sări din locul ei, și alergă spre ea. Apoi o sărută, o îmbrățișă, cădū în bratele ei și în urmă începū să plāngă de bucurie.

Abia o putură despărți de Florica. Dar și pe drum o tot sărută și îmbrățișă.

Sōrele nu apuse āncă, pe când ei ajunseră în sat. Pe atunci nuntași se împrăștiară de mult, căci nimene nu mai credea să se țină nunta.

Ei se duseră de-a dreptul la preotul, carele merse cu ei la biserică și cunună pe Iuonel cu Florica.

Înainte de miēdădi au fost nuntași fără mirēsă, acum era mirēsă fără nuntași.

Dar ce le pāsă lor acuma de nuntași! Nunta lor totuș era mai veselă, decât ori ce ospēț cu sgomot, căci aveau între ei un ōspe nou, care promitea a nu se depărtă în veci: fericirea.

Dar totuș ei nu putură rămāne singuri. Știea acestei întâmplări neașteptate se respāndi iute în tot satul. Se și adunară apoi nuntași, dōră āncă mai mulți decât înainte de miēdădi și făcură o nuntă mare.

Ma și boerul vini cu boerēsa, și petrecură vr'o ōră între sātenii lor. Numai Leon nu se 'nfățișă. El tocmai atunci plecā d'acasă „în o afacere grabnică“.

Iosif Vulcan.

Copila și florile.

Între flori în grădinioră
Stă copila suspinând.
„Ce plângi, dragă suriорă?”
(I șoptesc florile blând.)

„Mai de mult zimbînd voiósă,
Ca și-o stea, la noi priviai,
Și vedîndu-ne setóse,
Pe tóte ne adăpai.

Ađi noi însé jalea-ți mare
Vrem în dar s'ó alungám:
Tu te uși de întristare,
Noi de sete ne uscám.”

— Mici surori! odiniорă
Suriđénd la voi priviam,
Căci în ori ce florișорă
Un raiu lin atunci zăriam.

Dar ađi nu me 'n cîntă 'n viéță,
De căt un scum „trandafir”
Ce-i departe, și-a cui față
Numa 'n vis pot s'ó admir...”

Vadăpam odiniорă,
Dalbe flori cu scump miros!
Și de apa din' isvóre
Înfloriați mult mai frumos.

Ađi n'adap flori, decât dóue
Ce pe față-mi înfloreșc;
Le tot ud din ochi cu róuă:
Totuși pier, se veștejesc.”

Petru Dulfu.

Ribliografie.*

națională 1880.

De când bătrânul Asachi și Negruzzi a depus condeiul pentru vecie, la noi terenul novelisticeii s'a cam înțelenit. Dl Odobescu dase într'un rînd probe de vrednic urmaș prin publicarea câtorva novele istorice, scrise în limba lui Mihnea voda cel rău și a Chiajnei. Dar așa se vede, dl Odobescu ca și alți „cavalieri de pe spiritul sfînt” și-a încruciașat lancea în turnirul pentru direcțiunea, ce ar fi să se apuce întru desvoltarea literaturii nostre, în lupta dintre puriști, latiniști de o parte și între „direcțiua nouă” de altă parte.

La partida celor d'ântăiu aderase lung timp majoritatea publicului, ieră la a celor din urmă o minoritate, care însă numără tot atâtea capete geniale.

Dacă cetim „Criticele” dlui Maiorescu și jurnalele noastre din timpul abia trecut, aflăm ce crâncen resboiu au luptat condeiele pentru „direcție” — une-ori chiar până la cinism. Dl Odobescu pe noi cei din „școlele ungurești” prin câteva geniale ghiolduri ne face ridiculi spre vecinică pomenire în „Istoria Archeologiei”. Acest op escelent n'are altă scădere decât impetuosul atac, improvisat contra „romaniștilor”, un mic negel

negru în fața unui clasic chip. Măestrul disertator asupra „Anticității și Renașcerii” va și însé ce simetrie și consonanță se restabilește prin acest negel.

Nu sîntem contrari neimpăcați ai școlei inaugurate de dl Maiorescu, dar nu putem consimți întru tóte cu școlarii sei, cari s'au făcut mai papiști decăt papa, mai roialiști decăt regele.

Dl Maiorescu s'a declarat inimic „școlei Barnuțiane”, care trecuse la estremeitatea a latinisă limba noastră asta — minunată în felul său, așa încât poporul abia mai eră să înțelégă pe bărbatul de litere. Dl Maiorescu susține cu bun temei, cumcă literaturele și în special limba tuturor popórelor numai din elementele sale încrustate în concepțiunea vulgară a putut formă fundament solid desvoltării sale, și pentru aceea nu este natural lucru, ca noi românii să ne depăriam pré în pripă și pré mult de graiul de comun al poporului și de mersul ideilor sale, de limba viuă a poporului, care mai vartos în frasele și metaforele ei este un adevărat diamant noroic.

Mulți însă din discipulii dlui Maiorescu socot drept elemente ale limbei româneșci tóte provincialismele și rusticitățile, cari se aud pe alocuria. Ei au cădüt în cea greșelă, la care ajunseseră de cealaltă parte „puriștii”. Ei au năvălit asupra „graiului poporan” și mi-ți-s'au sufulcat Dómne, și mi-ți-au scos cuvinte din popor, căt om să fii, Cihac să te chieme, și să studiezi o viéță 'ntrégă tóte jargónele muscăleșci, poleceșci, lituane, turceșci, greceșci, bulgareșci, ungureșci și jidano-nemțeșci, ca să pricepi perfect tot ce scriu.

Dacă cred acești geniali înțeleiători ai limbei, că e bine. să renviám tóte antichitățile și móșcele slavice ale hrisóvelor și letopisiștelor, să popularisăm „vizitiile”, „firideele”, „heleșteele”, „halalele”, „iarmarócele”, „ranițele”, „țelele”, și tóte „becizniciile” ruso-ungaro-jidano-turco — mahalaleșci — și să ne slavisăm și-mai-și dicționarul, apoi facă-ne și dragostea a adauge la fie-care carte, la fie-care număr al foilor lor, câte un mic dicționar „ad vocem”; eslice-ne mereu „graiul poporului”, și noi bieții muritori vom avé înlesnirea a invéță mai fără cheltuieală limba maicii nostre, și Academia asemenea va profitá mult din acésta procedură îndemânelnică. Că e de desperat, domnilor, acuși „le-mite” pace, de a ne mai pricepe. Și ce am pro- „romanisti” — mundtod? Ne vom „dela care numai un mic „noroic”, ca anumite jivim.

Nu e glumă cu slavizarea „graiului” — țiti foile din Teră, mai ales din Iași și veți vece, „voiu de „șocățenie” s'a pornit să sodoméscă „latinitatea”.

Glótele nu mai ascultă de glasul măestrului. Glasul dlui Maiorescu, cumcă esistinta noastră națională este garantată numai prin latinitatea noastră, resună în pustiu, dróia invéțăcelor cutreeră câmpii, și calcă și sfărăma tot ce a sedit și zidit un Lazar, un Heliade, un Negruzzi ș. a. Chiar noi cei cu „propta latinității”, cum ne dice dl Odobescu, aici în Dacia superiорă, ne ferim acum de latinitate ca de — ciună. O foitő „dă pēr la noi dē prin Banat” mai de unăđi ne batjocuri fel cu „værtutea noastră de ante-slavism” (Voiá să dică dóră „anti-slavism!”) Ne batjocuri mai strașnic decăt cartea suscitată și decit rumínii Nădejde și Speranță delá „Contimpuranul”!

Pasă acum mândrie națională, a fi strănepoți de împérați, lăstăriți din trupina Romei „ca mușcoiul din armăsarü” cum dice dl Odobescu.

Und das hat die Loreley mit ihrem Sang gethan!

Ca să ne întórcem de unde am pornit.

* Autorii cari doresc să publicăm dare de sémă despre scrierile lor, sînt rugați a ne trámite câte dóue esemplare din acele.

Unii din aderinții dlui Maiorescu — între cari și dl Gane (Ganea) — s'au grupat în giurul genialului lor maestro și au format societatea „Junimea” din Iași.

Börne dice, că decă o sută de savanți își închid sufletele într'o casetă. se ride dracu' de ei. căci la un bun prilej ștengă caseta cu sullete cu tot. Cei cu propta latinătăii zimbiau malițios până ce „Junimea” cu „Convorbirile” sale lucră izolată, dar însă al bată-l ț n'a avut ce i face, pentru că mulți „archaisti” mascați și nu cu mai puțin spirit le dă mereu sprijină din afară. Așa acum s'a sporit tare numărul celor dela direcția nouă, acum direcția nouă dă tonul, ea predominază și ea face — în literatură, și face cu o manie — cum am atins mai sus, care cu vremea o s'e-i dee de cap.

Trei dintre membrii „Junimei” Dd. N. Gane, Iac. Negruzzi și I. Slavici au reapucat firul novelisticeii, unde s'a intrerupt cu „Chiajna”.

Dl Manliu în cartea sa „Curs de literatură” citază pe D. Ganea, Slavici și Negruzzi ca pe noveliștii noștri de mustră.

Așa dară dl Gane, de ale cărui „novele” vom vorbi, ocupă locul de frunte!!

Societatea Junimea” anunță mereu de un timp încoci novelele dlui Gane între „publicațiile” sale; Academia română a ales pe dl Gane membru corespondent al seu, ieră dl Maiorescu și N. Xenopol laudă putere scrierile dlui Gane — în privința limbei — românești. Avem prin urmare a face cu o carte de valoare recunoscută și cu un factor însemnat în literatură (!)

Vina dtale, dle redactor, decă ți-am aprins paie 'n cap cu cele ce voiu spune mai la vale, și n'am lăsat, ca draga-mi de vreme s'e-și facă datorința. Presupun adecă acea abnegațiune dela cetitori, că-mi vor urmă în cutezătoreea campanie, pentru care mi-am încălecat Rosinanta, cam slab hrănită și cam rău grijită. Șcii, că vin „sevai” din „lumea lăcomă”, de pe „alt tărâm”.

Dl Gane sub titula din fruntea acestui articol publică 2 tomuri de novele și dedică opul seu „rodul unei lucrări stăruitoare” amicilor sei dela „Junimea”. — De va fi rea — cartea, — dice autorul, — veți avé respunderea; de va fi bună, al vostru va fi meritul. În acésta mărturisire aflăm, că dl Gane voiește să pre-ocupe cu modestia unui începător, care însă se potrivește rău cu descoperirea, cumcă acésta este o lucrare „plină de amintiri din tinerețe”, până ce noi credem, cumcă dl Gane s'e află la începutul carierei.

Să luăm aminte!

Novela, ca s'e corespundă scopului seu și s'e aibă o valoare oșeșcare — trebuie s'e țintescă la o convingere morală, pentru care autorul voiește s'e câștige pe cetitor; novela trebuie s'e cuprindă o învățătură. Conținând acest simbur — novela pôte avé de sujet împărțășirea petrecănósă și enararea atrăgătore a unui fapt istoric, ilustrat cu unul séu mai multe episođe de pe timpul, în care se petrece întâmplarea; novela istorică trebuie scrisă cu bună luare de sémă la starea culturală, la datinele, la credințele, la ideile predominătore, la limba și la costumele de pe acel timp.

Novela cu sujet din viața poporului séu din societate are s'e fie scrisă în modul de cugetare al poporului séu al societății, ea tracteză câte o temă din present și se ocupă une-ori mai înadins alte ori barem în trecăt de traiul vieții la popor, de datinele, credințele, superstițiunile și prejudețele lui; eroii acestei narațiuni vorbesc limba lor proprie după gradul inteliginții. Vreu s'e dic, că unui țeran i s'ar sedé închinat, când ar începe a vorbi Mărincai: — „Amabilă domnișoră, depun drept omagiu la piciorle tale amorul meu ardinte și te încredințez despre fidelitatea mea eternă!” — și ieră din contra unui roué, s'e dică: „N'auți Elviro, fétă hăi,

du-te p'aci 'ncolo, îmi ești dragă, leliță, dragă, s'e te sorb cu ochii!” Specimene mai ales de sôrta d'ântăiu gășești la beletristică noștri câte vrei.

În novela istorică, ca și cea poporală ori de salon, tôte faptele și aspirațiunile, ba chiar conversațiunile actorilor trebuie s'e purcedă din motive logice și psihologice, s'e fie totdeuna motivate de timp, de împrejurări, de situațiune, și dialocele înșile au s'e conțină câte un fapt, o intrigă ori desnodământ, s'e nu fie banale!...

Ei — dar dl Gane scrie novele fără a urmări vr'un scop învederat, vr'un „țel” cum dice dsa.

Ai spart ghiócea și n'ai aflat simbure nici de léc!

Un scop pare-mi-se a condus pe autor totuși și anume a ne dá o imitațiune a graiului poporal (moldovenesc), atâta însă, în lipsa desevêșită a celoralalte recerinte, pôte s'e fie de ajuns în povești despre Verde 'mpêrat, Roșu 'mpêrat, Stati-cot etc., la cari nu se aplică sonda analizei psihologice, nici a patologiei; nu-i de ajuns atâta însă în novele.

De o acțiune după un plan oșeșcare, de o congruință a scenerilor și a discursurilor, de firul „fabulei”, care se lege totul la olaltă, de necs între caracterul personagiilor cu intențiunea novelei, puțină grijă duce dl Gane. La dânsul mai în totdeuna fatalismul și elementele dominéză asupra situațiunilor, aceste incurcă firul ori curmă nodul narațiuni, nu rezoluțiunea, dispozițiunile naturale și caracterele individualităților.

Tipuri plastice de caractere, cari s'e-ți plutescă lung timp reverberând în memorie, cari s'e le veți mereu luptându-se pentru bine ori pentru rău, cari s'e le întâlnești și recunoști în viață, cum întâlnești d. e. unele din tipurile zugrăvite de penelul isteț al dlui Slavici, în novelele dlui Gane nu pr'e gășești.

Mai toți eroii mai tôte eroinele sale sânt marionetele fatalității și casualității, plăzmuite de egrisomnica sa fantasie.

S'a đis despre dl Gane, cumcă pré mult pune motivul scrierilor sale în credințe deșerte; noi încă aflăm, că novelele dlui Gane gem de superstițiuni, dar aceste arare ori sânt credințele poporului, ci — cum am đis — invențiunea fantasiei sale; de altcum motivele așa cum le premite autorul chiar, nu împregnéză întregul curs al narațiuni și de acea par cetitoriului cugetător împedecătore și superăcióse.

Așa în „Fluerul lui Ștefan”, „Comóra de pe Rarău”, „Vênătoreea”, „Andrei Curcanul”, „Cânele Balan”, „Sânt Andreiu”.

Decă cineva ar tractă despre datinele, credințele și superstițiunile poporului și le-ar întrêțese în novele bune, și-ar face un mare merit literar. „Dóue nebunii” ne lasă însă a crede, că D. Gane ar puté cultivá cu succes acest teren.

Dl Gane are o predilecțiune nefastă a lăsá, s'e fie conduse cele mai multe acțiuni ale eroilor sei prin câte un vis, câte o nălucă, câte un presémț al cailor, caprelor, cânilor și mai șciu eu ce. Așa în „Domnița Rusanda”, „Pétra lui Osman”, „Comóra de pe Rarău”, „Privighitóreea Socolei”, „Vênătoreea”, „Hatmanul Baltag”, „Șanta”, „Petru Rares”, „Andrei Curcanul”.

„Ochii mamei” este o mediocră „Schnurre” nemțescă dela cutare Blaustrumpf, fără conținut de valoare. „Hatmanul Baltag” novela dóră cea mai puțin vrednică de imitat alui Dickens; ieră „Sânt Andreiu” este o nópte de Walpurgis înfiorătore cum arare o pôte visá o fantasie aprinsă. Apocalipsul Stlui Ioan este o lucrare de preț barem archeologic, acésta grozăverie nici atâta.

Ce s'e pótă omul învăța din aceste haluituri!

„Petru Rareș“ este și subiectul unei năvele a dlui Marienescu. Rău îmi pare, că nu o am la îndemână ca să fac comparațiunea.

„Domnița Ruxanda“ este un — plagiat a năvelei lui Asachi, pe care o afli reproducă în „Epoca lui Vasile Lupu“ de dl Misail.

Te miri, cum se întănesc ideile ómenilor. Magna ingenia conveniunt! Dar decă a băgat de sémă dl Gane, cumcă Asachi cu deci de ani mai nainte a scris aceaș năvela linsă-leită ca a dsale, la ce naiba a mai publicat'o, ca să ridă „criticasterii“ de el!

Între cele 19 năvele ale dlui Gane nu se află una, la care n'am avé a face temeinice excepțiuni din cutare séu cutare punct de vedere.

Credem însă, că dl Gane, decă va studiá serios caracterul, datinele și credințele poporului și va întrebuintă tot mai des frasele limbei populare — ca Creanga, Ispirescu, Odobescu, Iarnic, Culegătoriul tipograf, luând în formă de model pe un Henry Conscience și Rosegger și cu sonda psihologiei a mână, și-ar puté face un bun nume în literatură. Ar puté ajunge la frumoșe rezultate și în copiarea rapsodică a icónelor de „gênre“, decă va împrumutá péna lui Bret-Harthe.

Novela istorică la noi, până n'a avé istoria critică, până n'a se cristalisá în memoria posterității caracterele persónelor istorice, este o întreprindere temerarie pentru un bel esprit diletant numai în istoria faptelor și a culturai. Ce voiți cu novela istorică, când abia disputăm încă de barba lui Ștefan cel mare?

Acum se vedem, cum ne îmbucură dl Gane cu stilul, cu limba scrierilor sale.

Reproducem câteva specimene ca exemple înspăimântătoare pentru mulți din literatorii noștri, cari nu-și iau osteneła, a-și revisui și a-și purecă de nou și ierăși de nou manuscrisele până a le pune sub stampă:

„Auriul pěrului, veselía zimbetului, dulcéta ochilor isvoriau din chipul ei fecioresc întocmai ca un riu de raze ce încunjură numai fruntea ângerilor“.

„Domnița cređu, că aude resunând în urechea ei glasul infricosat al destinului“.

„Nici odată fulger din cern'a produs în lume mai multă sguduire decăt acești ochi pe inima Domniței“.

„Fruntea sa nu se ameteșce de luciul amăgitor al undelor“.

„Ici colé câte o stea se iviá la încheiturile nourilor, și părea că întrebă sfiicioșe pe călător unde merge“.

„Urechile ei păreau, că aud o musică de pe altă lume“.

Modelul de descrițiune de pe pagina I 37. 38 cu luna, curcubeiele — icóna de sub apă ș. a. le indichez simplu.

„Graiu pitoresc“.

„Ea dispărú ca un geniu prin frunđișul codrilor“.

„Fereșce-te cât vei puté de dragoste, căci ea mușcă în inima omului cu dinți de căne turbat“.

„Voce arginție“ I. 151.

„Nori arginții“ I. 164.

„Ea nu șcicia, că virtutea începe acolo unde se sfirșesc plăcerile și că morala e un câmp pustiu unde nu creșce ierba verde“ I. 155.

Frumoșe principii aceste. Am sfirșit'o!

„Amorul dice lumea, e o costișă înflorită, pe care lúnci răpede, căci la fie-care pas în-

tălneșci o minune“. (Nu e constatat să facă lumea o așa rea comparație.)

Eleonora — o fétă perđutá — o demimonda din mahalalele Iașilor este „un ânger“ I. 166.

„Ce vrei să dice Petru?“ (Petru în vocativ, cine a mai pomenit?)

„Ochii lui sânt adânci ca albastrul cerului și sărutul lui (sânt?) dulce ca sărutul lui Dumnezeu“. (Ce blasfemie într'o rea construcție!)

„Vênătorii se așeđară pe ierbă la prânđ luând fie-care ce apucá — unul o cóstă de iepure, altul o aripă de curcan“. (Ciudați vênători, cari se regaléză cu cóste de iepure! Dl Gane crede de sigur, că cósta de iepure ar fi vr'o delicatețá.)

Gónele vênătorilor avură de rezultat încă câți-va lupi, vulpi, și porci selbatici“. (Câți-va vulpi!)

„Pe malurile apelor — frasinii pletoși“ (!?)

Autorul decă inscenéză joc, dice că s'a început „un joc nebun“. (Vênătórea, Pétra lui Osman ș. a.)

Alesandru, personagiu de frunte în „Vênătórea“, rătécind prin pădure „începú să țipe din totă puterea plămânilor“. (Mânce-l rușinea de broscoiu, și el încă mai are obrazul să dice frumoșei copile din pădure — hodoronc-tronc: „Eu se me scald în lumina ochilor tei“. (Peste mészurá poetic!)

Nu ne putem reținé, a nu atinge curiósá situație, cum Alesandru adórme la cântecul unui „ânger“ de fétă, pe care o gășeșce singurá în fundul codrilor. (Terribilă naivitate!)

Șanta crășmărița, ibovnica lui Codrean hoțul iecă ce grozav de frumoșă erá: „Zimbetul ei erá isvor de mângâiere, ochii ei dóue bucurii, pěrul haină de mėtasă, sinul taină de desfėtări I. 290. (Welch blüthender Unsinn!)

Va fi bine, ca cei ce simțesc vocațiunea a se sui în Parnas — să pună după ureche invětătura ce urméză mai jos cu privire la descrierea ênsușirilor corporale.

„Cărarea erá strimțá și umbrită pe améndoue lăturile de brazi nalți și tufoși, bétrâni de când lumea, cu rădēcini împletite ca șerpilor, cu găuri putregăite, în care se adăpostesc șoimii, și din timp în timp prin spărturile crengilor se vedeau în urmă-le lucind ca o fața de apă șesurile întinse presurate (presárate) cu lanuri și sate“ II. 53. (Ce supraficiale cunoșcințe de botanică!)

„Furtunaticele lui tinerețe“.

„O dulci și sfinte tinerețe“.

„Ierá cu — cu iuțéla cu care cad stropii de apă într'o cascadă începui sé-l întreb, de tata, de frate, de baba Ilinca, de (cânele) Balan de casă, de gradină“.

„Un rai de verdéță, în care cântau, se jucau și se iubiau un popor de gândaci și páserele“. (Ne putem închipui cum — se iubiau un popor de gândaci!)

„Moș Toma vészli spre dânsa (spre cocóna Zamfirița, care în revêrsatul zorilor prindea singurică cu unghița peșci) iér când ajunsei în dreptul ei, simții de departe căldura a doi ochi negri aprinși ca focul“. (Minunea! — du sublime au ridicul il n'y a qu'un pas!)

„Me așeđă: la o rupturá de părâu“ II. 316.

„Mirésa călare pe un cal alb ca și dânsa“ II. 316. (Aman ce potrivélá!)

Dl Gane nu se ține de nici un principiu de ortografic, el scrie cam cum îl taie capul, cum fac peste tot literații noștri de a dóua mână din „Terá“ fără logică, fără consecință.

Dl Gane scrie vânt și vënt, mă și mē, între-

băi, mă culcăi și aruncai, vânat și vânător, tână și tână ș. a.

Dl Gane în fine de interpuncțiuni — habar n'are, — dies genit̄ übrigens hohe Geister nicht!

Dl Maiorescu într'un escelent articol al seu („Convorbiri literare“ 1881 nr. 8.) „În contra neologismelor“ într'altele laudă limba dlui Gane, ieră dl Nicu Xenopol făcând critica novelelor în „Românul“ (14 jan. 1882) esclamă: „Dar cine ne va da descripții de locuri și de oameni scrise într'o limbă atât de frumoasă, conversațiuni atât de naturale (?) în graiul colorat al poporului nostru și corespundătoare (?) în totdeuna caracterului celui ce vorbește“. „Un stil atât de curgător, o limbă atât de curată (de ce curată?) în cât cu greu am găsi ceva asemănător pe la mulți din autorii noștri“. (O credem.) „Lucrările sale împreună cu poveștile lui I. Creanga pot servi drept model“ „mai bine decât în novelele dlui Ganea nu putem alege nicăiri“.

Ar fi trist förte să n'avem nicăiri alt unde de ales modeluri. Dar unde e Odobescu, Negruzzi, Slavici? etc.

Și bine, ce modeluri vei scöte din novelele dlui Gane, în cari nu afli cum ȳici „nici țesătură desă a întemplerilor, nici observații fine psihologice, nici analize pötrundătoare!“ în cari nu sânt câteva „cusururi“ numai, ci sânt cu belșug.

Ce va învăța tineretul de pe la licee din aceste novele? Limbă? Limbă fără cuprins, cuvânt fără faptă, formă fără materie!

Cu töte noi cele ce am ȳis la începutul acestui articol, le susținem în mare parte referitoare și la a dlui Gane — limbă.

Nu cred, că va fi de folos literaturii, decât mereu ne vom perde în tirade entusiastice și elogiuri superlativ și asupra unor lucrări de valöre îndoielnică, cari n'au nici prestigiul unor „încercări“ mai mult, ci sânt „rodul unei lucrări stăruitoare...“

— Și acum și ceva bun dela răpausatul Lessing. În escelentul seu tractat archeologic „Laokoon“ Lessing scrie:

„...Obiectele poesiei sânt acțiunile în urmarea lor seu a părților lor după olaltă. Corpurile numai într'u atăta ocupă locul lor potrivit în poesie, încât acele prin însușirile lor stau în strinsă legatură cu acțiunea, cu faptul.

Drept acea poesia în imitațiunile sale progresive — curgătoare pöte folosi din însușirile corpurilor numai pe acelea, cari deșteptă icöna cea mai sensibilă a corpului, și anume din acea parte, care este mai de folos înfățișării.

De unde urmază regula, cumcă poetul trebuie să cruce descrierea obiectelor fizice; acest teren este al pictorului.

Homer nu depinge nimic decât acțiuni progresive, töte corpurile, töte lucrurile el le zugrăvește numai prin participarea lor la acțiune — și de comun cu o unică trăsură.

Pope ȳicea, că acel ce nu voiește să pörte nemeritat numele de poet, să se lapede iute de mania, a descrie.

— Poetul neputënd înfățișă alcătuițele frumșetei decât una după alta, trebuie să se rētină cu totul dela descrierea frumșetei corporale — ca frumșetă. El este nevoit să simță: cumcă nu e chip, ca elementele frumșetei înșirate după olaltă să facă efectul, ce l'ar avé când ar fi grupate la un loc. Privirea concentrică, ce vom aruncă asupra-le după enumerarea lor, nu ne pöte dá o icöna corsunătoare despre întregul.

Poetul trebuie să simță, cumcă este peste inchipuirea omenescă a-și imagina efectul, ce pöte face gura,

nasul, ochiul, peptul așa și așa format, decât nu cumva cunoșcem un asemenea tip după natură.

Întru aceste Homer este modelul modelelor.

El ȳice:

„Nireu eră frumos; Achile eră și mai frumos; Elena avea o frumșetă cerescă!“

Nicăiri însă nu se demite în descrierea parțială și circumstanțială a frumșetei acesteia, cu töte că ea eră cauza unui mare resboiu.

(Cum s'ar fi resfătat un novelist de ai noștri în descrierea Elenei celei frumoșe! Zimbetul ei eră isvor de mângăiere, ochii ei döue bucurii, pērul ei haină de mētasă etc.)

Ceea ce nu putea Homer descrie în părțile sale constitutive, ne face să aflăm în efect.

— Zugrăviți-ne; poetilor, plăcerea, inclinarea, iubirea, uimirea, ce produce frumșetă, și ni-ați făcut portretul frumșetei ȳnsași!

Farmecul este frumșetă — farmecul în efect, în impresiune!...

D'aș sci eu carte câtă șci á răpausatul Lessing!

Ilia Trăilă.

Crénga ruptă.

us în pom pe-o créngă ruptă
Sede trista turturea,
Și tot cântă ș-o înfruntă,
Ce nu vre muguri să dea?...

Într'un sîn ce pătimește,
Primăvera s'a vîrit
Și-l tot rögă, și-l silește
Să s-apuče de iubit!...

Vai! lăsați-ve de lupte,
Tötă truda e 'nsedar:
Créngă ruptă... ânimi rupte —
Nu mai dau de fel lăstari!...

T. V. Păcățian.

Despre unele minerale combustibile.

— Studiu geologic-technologic. —

II.

Antracitul și cărbunii de pētră.

Sub cărbuni de pētră înțelegem acele remășițe purcese din desfacerea vegetațiunii antice, cari sânt mai bētrâne decât formațiunea de creă și cari se presintă mai adese-ori în formațiunea carboniferă între formațiunile devone și pernice. Însă în înțelesul mai larg se află cărbuni de pētră încă și în părțile sedimentelor ale epocii mesolitice, cari sânt prin urmare mai tinere, decât cele din formațiunea carboniferă.

Petrefactele* vegetale sânt cele mai caracteristice semne pentru cunoșcerea presentării cărbunilor de pētră. Aceste remășițe constau din copii, (germ. Abdrücke), din trunchiuri și crengi petrificate; se presintă mai adese-ori în coperișul** stratelor, și grămăditura lor e

* Acele rēmășițe ale plantelor (și animalelor), cari au ajuns în sedimentele pământului înainte timpului istoric adevă în timpul geologic, și în cari sedimente s'au păstrat pentru posteritate, le numim petrefacte seu fosili.

** Eu înțeleg prin cuvântul: coperiș, acele petrii seu pământuri lăturale, de care se acopere ver-un canal mineralic (vănă = la metale seu la esuri, strat seu pătură = la cărbuni și la sare), ieră acele petrii, pe cari e aședat un canal, le numesc în genere așternut.

în unele locuri așa de mare, încât însuși cele mai mici bucăți ale petrilor seu pământurilor posed copia acelora. Adese-ori se află arbori întregi, cari se par a stă acolo pe locul lor primitiv, ba în multe locuri — precum în Franția, Anglia — s'a documentat prin cercetările acurate ruini de adevărate păduri fosile.

Relațiunea, în care stă această mare bogătate a rămășițelor vegetale cu prezentarea straturilor de cărbuni de pământ, a produs încă de mai mult timp aceea idee, că aceste straturi și-au purcederea lor din grămaditurile asemenea vegetabililor. De altmintea examinările naturii acestor plante a arătat foarte evident, că dezvoltarea vegetațiunii lor s'a favorat mai ales: prin o temperatură moderată, prin o atmosferă umedă și cu acid carbonic safiată. Împregiurările prezentate în flora petrificată din formațiunea carboniferă au încurajat încă de mult timp pe geologi a accepta pentru această perioadă susistarea unei climi mai înalte, adecă unei climi tropice. Naturalistul Göppert a prețuit temperatura de mijloc a timpului carbonifer la 20—25 grade Reaumur, și Unger dăce, că la această temperatură ar fi trebuit să dispară toate influințele climatice de pe pământ, așa, că încă de aci s'ar pute esplică lățirea acelor plante până la nordul înalt. Însă pentru o temperatură mai înaltă din formațiunea de sub uestiune nu vorbește numai prezentarea plantelor voluptoase carbonifere așa din zonele moderate, ca și din nordul cel mai estrem, ci tot'odată și respândirea unor animale de mări. Coralele din periodul carbonifer, sinonime cu cele ale lățimei sudice, se află sub al 68-lea grad al lățimei nordice, până când unele specii europene (*productus sulcatus*, *atripa aspera*) se înfășoșează încă sub gradul al 75-lea de lățimea nordică.

Diferințele climatice din timpul formațiunii carbonifere trebuie să fie fost foarte mici între lățimile de mai jos și mai înalte de pe hemisfera nordică. Acesta presupune însă necondiționat o temperatură, la care influința încălzitoare a soarelui a fost foarte mică. Afară de aceea s'au nisuit unii geologi a splică voluptatea florei carbonice prin aceea atențiune, că cuprinsul de carbonic al atmosferei de odinioră a trebuit să fie cu mult mai mare, decum e în presinte. Tote plantele, cu esceptiunea plantelor parasite, își ieu carbonul lor din atmosferă, când descompun acidul carbonic din celulele lor implute cu chlorofil. Carbonul, care se află de presinte e cel mult 0,0004. Un cuprins mai înalt al atmosferei ar trebui de sigur să nainteze foarte esențial prosperitatea vegetațiunii întregi, deorece prin aceea ar fi la dispozițiune cea mai importantă materia nutritore și oxigenul procesului vital absolut necesar încă ar fi prezentat într'o măsură îndestulitoare.

Vegetabilii nu au putut relasă nici o urmă în cărbunele curat, deorece acesta din urmă provine dela descompunerea acelora; numai prin aceea au putut să se conserveze plantele în cărbune, că vegetabilii încă nestricați s'au învălit prin o păpôsă massă nedescompuneveră, care a păstrat din acesta — copia respectivă. Astfel sânt întru adevăr acele pături de ardesie, pe cari plantele sânt decopiate ca și într'un herbariu, arătând esaminatoriului serios istoria timpului de atunci!

S'a constatat prin mai multe analize mecanice, că cărbunii sânt compuși din părți eterogene, cari părți constau alternativ din pături de cărbune curat, adecă din rezultatul unei desfaceri vegetabile, și din pături pământoase-lutoase, purcese adecă prin influința apei spre același vegetale, acăror masse grămadite și acoperite se țin de unele specii ale plantelor cunoscute sub numirea de: filice și calamite. Prin urmare se pôte cu tot dreptul presupune, că aceste pături alternative ne înfășoșează o producere și o ruinare periodică: o preschim-

bare această, precum se pôte împlini și în timpul nostru prin variile anotimpuri!

E drept, că teoriile, cari esistă până'acum spre esplicarea formării cărbunilor de pământ, sânt foarte multe și diferite, și inventătorii acelora s'au nisuit prin esaminiările lor pe atunci destul de raționale a-și câștiga tot mai mulți partizani, privind fie-cine dintre densusii teoria proprie ca mai aplicabilă: însă nenumăratele opinii s'au înfrânt curând prin esaminarea naturii torfei, adecă a celui material de ars, care nu e cărbune, ci se formază și în presinte și posedă o natură vegetală, o natură analogă cărbunilor mineralici. Deci și noi vom accepta aceea teorie, care e mai probaveră și care presupune, că cărbunii de pământ și în genere toți cărbunii mineralici au purces prin creșcerea diferitelor plante la fața locului, adecă acolo, unde au crescut aceste mai înainte. Cât timp a trebuit să trecă, până când au purces importantele straturi de cărbuni în sinul pământului: aceea e un ce încă problematic. de și învățatul Beaumont a voit să afle prin relațiunea vegetațiunii epocii carbonifere cu ceea a timpului nostru, că una perioadă de 100 ani a putut produce un strat de cărbune numai de 15 milimetri de gros.

Nu voiu detaia aici purcederea cărbunilor; aceea ar fi un lucru pre obositor și nici nu e interes pentru publicul acestei foi, fiind un obiect științific mai serios! Considerând însă purcederea teoretică de mai sus numai atinsă ca faptă, apoi ajungem la aceea recunoștință, cumcă mai înainte purcesa massă carbonică e mai curată, mai compactă și mai concentrată. Acesta massă — spre deschilinirea dela celelalte masse asemenea carbonifere — se numește „antracit“, care se privește prin urmare ca cel mai înalt grad al carbonisării vegetalelor respective.

Antracitul cuprinde în sine foarte adese-ori 98% cărbune, flacăra sa arde fără fum. Cu ocaziunea destilării nu se dezvoltă dintr'ensul nici gasuri, nici materii resinose, cătrănoase. În timpul arderii dezvoltă un grad înalt de căldură, din care cauză se întrebunțază cu avantagiu la topitoriile metalice. (Până'acum s'a aflat antracitul în Europa, și adecă în abundență, numai în Anglia; ieră în cătățimi mai mici apare în apropierea Brașovului și a Șemnițului).

Mai tineri, ceva mai necompacți și cu mai puține procente de cărbune sânt cărbunii de pământ, a căror împărțire după etate e pentru technolog de o mare însemnătate, deorece mai ales antracitul și unele variațiuni ale cărbunilor de pământ, adecă cele ce stau mai aproape de antracit, posed unele calități, cari acuși sânt de folos, acuși nu. Însă și variațiunile cărbunilor de pământ abia se pot despărți dela olaltă, căci trecături naturale se pot tocmai așa observă aici, ca și la cărbunii de pământ și la torfă.

În genere împărțirea cărbunilor de pământ se întemplă parte după conservarea lor fizică, parte după cea chimică. După însușirile fizice se deosebesc:

1) Gagat (cărbune de cătrănos, Cannel), care se distinge prin o structură solidă și omogenă; colorea sa se schimbă între sur și negru ca și cătrănul; lustrul e ca al colofoniului, frântura e formă de scoică.

2) Cărbune pătuos, acărui structură lepedoasă e seu mare și atunci e bogat cu materii pământoase, seu fină, tare lucitoare. În cazul prim se numește: cărbune mare (germ. Grobkohle), în cel ultim: cărbune sfășiat (germ. Blätterkohle).

3) Cărbune fibros, care apare mai în toate straturile cărbunilor de pământ ca conducător; structura e fibroasă și sémână foarte cu cărbunii de lemn.

4) Dēcă ultima specie de cărbuni e fin fibrôsă și se pătunde de părți pulberose, atunci o massă ca

atare se numește cărbune funinginos (germ. Russkohle.)

Metalurgul și industriarul privește ca normativ la distincțiunea cărbunilor de pământ numai purtarea acestora în foc, adică conservarea chimică. După această sunt: 1) cărbuni bituminoși, grași și cu făcarea mare ardveri, apoi: 2) cărbuni antracitoși, uscați și cu făcarea mic-ardători. Cei dintâi își au însușirile lor dela cuprinsul mai mare de hidrogen, până când cei din urmă dela cuprinsul mai mic de hidrogen.

Așa între speciile cărbunilor bituminoși, ca și cei antracitoși se află și astfel de cărbuni, cari cu ocaziunea încălzirii devin într-o stare așa zicând topită; unicele părți se lipește la oală; și sunt astfel de specii, cari numai se constrâng la un corp compact, fără ca să se topescă, în fine sunt și astfel de cărbuni, cari, perdându-și totă conexiunea, devin totalmente în forma pulberosă. În general s'a vulgarizat acea opiniune, că cărbunii de pământ se lipește și se topesc cu atât mai bine, cu cât sunt ei mai bogați în bitumeu, și că nepotiverii cărbuni sunt săraci de bitumeu. Pe aceste însușiri ale cărbunilor se bazează împărțirea lor în: cărbuni cleioși (germ. Backkohle), cărbuni sbârțiți (germ. Sinterkohle) și cărbuni arinoși (Sandkohle). Această împărțire, care se derivă dela metalurgul Karsten, e de importantă la topitoriile de fer, unde se întrebuintează străformarea cărbunilor — ca așa numitul cocs* — spre producerea variatelor specii de fer, oțel ș. a.

Afară de aceea cărbunii de pământ se întrebuintează spre producerea gazului luminător, spre descolorisarea colorilor organice ș. a.

Cărbunii de pământ se află în sinul pământului în mai multe locuri, și adică în Anglia, Franța, Belgia, Germania, Austro-Ungaria. În Ungaria apar cărbunii mineralici în diferite formațiuni geologice! Aci vedem reprezentată cea mai bătrână formațiune carboniferă, cu minele din apropierea Reșiței (Săcul), apoi formațiunea iurei (lias) în Reșița-Domăni, în Steierdorf-Anina (cottage Căraș-Severin), și în apropierea orașului Cinci-Biserici (comitatul Baranya); tot această formațiune din urmă e reprezentată și în Ardeal în apropierea Brașovului.

G. Pocrean.

Condeii electric.

O altă invenție a lui Edison, genialul nascocitor al fonografului: este vorba de „condeii electric a lui Edison“.

Condeii electric este un aparat, cu care se însemnează pe hârtie ordinară, nu o trăsură neîntreruptă cu colere ca cu condeele ordinare și creioanele, ci o trăsură întreruptă formată de un mare număr de împunsături pe hârtie. Aceste împunsături sunt făcute de un acor foarte fin de oțel, care, alternativ, iese și intră într'un tub care se ține în mână, și care sémână cu un portereion de metal. Acest acor umblă foarte iute; face 180 de împunsături pe secundă. Nu se poate scrie cu acest condeii tot așa de iute ca cu un condeii ordinar, însă se scrie cam cu iuțela unui caligraf, care ar scrie cu îngrigire litere mari.

Mișcarea alternativă se dă condeiiului de cătră un mic electro-motor foarte ingenios și simplu. Curentul electric care însufletește acest mic aparat se procură de cătră o pilă de două elemente cu bicromat de potasă.

* Adică decă se espun cărbunii de pământ unei temperaturi înalțate așa, ca să se impedece cursul aerului atmosferic, ieră dispărerea arborilor desvoltători să se favorizeze, atunci purcede acel material pentru tehnologie foarte important, care se numește cocs (koaks).

Să venim acum la aplicațiunea acestui aparat.

Am dīs, că condeii electric face pe hârtie o scrisore formată dintr'un mare număr de mici împunsături apropiate unele de altele. Această scrisore se citește anevoie și nici că este acesta scopul invențiunii, ci următorul: hârtia scrisă prin împunsături trebuie considerată ca un „negativ“ prin mijlocul cărui se poate dobândi un număr mare de „probe pozitive“ și copii după desemnul și testul tras cu acșorul care formază condeii. Pentru a dobândi aceste probe, se întrebuintează o presă și tesculeț aședată într'o cutie. În capacul cutiei se pune „negativul“ pe care îl țin niște resorturi speciale.

Pe corpul preseii se pune o foie de hârtie albă, se lasă capacul cutiei în jos; negativul se aplică pe hârtie albă. Cu un rulo se întinde negrelă pe negativ; negrelă trece prin toate împunsăturile până la hârtia albă, care este dedesubt. Se ridică capacul și proba este gata. Pentru ca scrisorea să fie citită, trebuie scris mai gros. Cu ore-care deprindere se poate dobândi tot felul de desemnuri, se copiează note de musică.

Același negativ poate servi pentru a produce succesiv un mare număr de probe, până la o mie.

Sunt mai multe metode prin cari se pot reproduce cu iuțelă desemnurile și scrisorea manuscriptă, precum este hârtia Marion. Însă trebuie să recunoșcem, că cu acest sistem fie-care probă trebuie espusă la sora cu atât mai mult cu cât timpul este mai noros; astfel că un același desemn nu poate să dea într'o zi de cât pre puține probe; pe când cu condeii Edison nu este trebuință de nici o espunere la sora.

Aceasta este în câteva cuvinte noua invențiune a lui Edison, nascocire fericită, de ore-ce este destinată a reproduce în modul cel mai înlesnitor scrisorea și desemnurile.

Nu va trece mult timp și acesta utilă invențiune va fi introdusă în toate biurourile unde se cere reproducere de probe multe.

R. S.

C u g e t à r i .

Fericirea, această copilă a cerului după care tu suspini, este în giurul teu și în tine: fiică a temperanței și a calmelor inveseliri, soră a mulțumirii și a satisfacțiunii interioare, ea poate implé ființa ta în viață și după morțe. (Philosoph. de l'histoire de l'humanité par Herder.)

Ori-cine ai fi tu din nascere și ori-care ar fi locul ce te-a vădut nascându-te, să știi bine, o omule, că tu ești ceea ce trebuie să fii, tu ești nascut acolo unde trebuie să fii. Nu părăsi acest cerc: nu te rădică mai pe sus de densus, ci ataședă-te de el din toate puterile tale. Numai prin această conexiune, prin acest raport mutual, punând în lucru ceea ce vine dela tine cu ceea ce ai primit, numai așa vei găsi tu linișcea vieții și fericirea. (Idem.)

Este o lege severă a destinului, însă binefăcătoare, că tot reul, ca și ori-care putere estremă, finește prin a se distruge pe sine însuși. (Idem.)

Destinul omenilor este mai totdeauna aședat sub imperiul trebuinței și a circumstărilor. (Idem.)

O lege pe care ne o dă filosofia istoriei:

Tote lucrurile pe pământ au fost ceea ce puteau să fie, parte după situațiunea și trebuințele locului, parte după circumstările și caracterul timpului, geniul nativ și accidental al popoarelor.

Ceea ce caracterizează mersul civilizațiunii în Europa este influința descrescândă a legilor fizice și influința crescândă a legilor mintale. (Histoire de la civilisation par Buckle.)

Chic și eleganță.

Spiritul cu sbor ușor este o proprietate a individualității franceze. Observațiunile fine, picante și cu umor țeselat le găsești numai în idiomul francez. Însă, dar se încercă alte limbi a produce vr'o imitațiune, căci ori cât de bine reese această, totuș rămâne o — imitațiune. Dăcă voim dară să studiam adevărata bogăție de spirit, caută să ne adresăm la isvorul ei, la literatura franceză.

Nu de mult a apărut la Dentu în Paris o carte, care ne ofere privilegiul cel mai bun spre a pute studia spiritul francez. Această este o colecțiune de foiletone de Gustav Claudin, care poartă titlul de: „Tarte à la Crème“.

Vom scote din această carte câteva observațiuni dintr'un capitol intitulat: „Chic și eleganță“.

Chicul, țice autorul, nu consiste în a copia servil pe aceia, cari trec de oameni distincți și se vorbim ceea ce vorbesc dênșii. Chiar din contra! Chicul consiste în a ne portă și a convorbî într'un mod cu totul deosebit de alții. Să ne aducem numai aminte de acei bărbați și de acele femei, cari dau tonul, și cari totdeauna rămân adevărate modeluri ale distincțiunii. Aceste persoane n'au copiat pe nimene, ci sânt niște aparințe originale, cari nu pot fi nici odată întrecute de nimic ce e grotesc și mediocru. Eleganța adevărată, precum a țis Saint-Simon, are un ce propriu, pe când imitațiunea ne revocă în memorie ceva ce a mai fost.

Lordul Raleigh s'a portat cu chic, așternând peste un riu mantoua sa brodată bogat cu aur, pentru ca regina Elisabeta de Englitera să pôtă trece pe uscat.

Acel principe de Condé asemenea a probat chic, carele la asediarea orașului Nerida a ordonat să fie însoțit de 6 capelă musicală împodobită, pășind în fața glonțelor inimice.

Asemene a fost cu chic și convorbirea franceșilor cu englesii în bătălia dela Fontenay, în care franceșii strigară englesilor să pușce ei mai întâiu, ier aceia răspuseră: „După dvostre, gardă francesă“.

Și eleganța?

Se știe, că meritul de frunte al femeii, care vră să deie tonul și să strălucască în linia primă, consiste în a fi frumoasă. Dar nu este frumsețe fără sănătate. În codicele chicului și a eleganței, ori cât de nepoetic pare această, este totuș un capitol despre lécurile pentru vindecarea emoțiunilor balului, emoțiunile jocului și ale teatrului. În prima linie e ferul, care sună în tot felul de tonuri, care se disolvă în hapuri (pilule) și în fluide și care este a se întrebuintă la băi. Ferul e puterea. Rosa numai pentru aceea e frumoasă, căci e sănătôsă.

Însă nu ajunge a fi numai frumoasă. Frumseța trebuie aprețuită și ferită bine de tot ce ar puté-o micșorâ seu alteră. Dăcă rosele nu trăiesc mai mult, decât în scurtul timp al unei demineți, femeile au fericirea să vedă mai îndelungat strălucind frumseța lor. Mai ales se pôte constată această la Paris, unde femeile rămân tot tinere. Mijlôcele acestei conservări a frumseței eterne se ofer de mii de limbi, în mii de țiare, în mii de afșuri, și damele lumei înnalte șciu să se servescă de ele cu multă artă. Aici natura ar puté să mērgă în școla artei.

Mult mai grele sânt de analizat acele capite ale chicului și eleganței, cari ne dau invēțul cum să vor-

bim, cum să mâncăm, cum să ne îmbrăcăm, cum să ne petrecem, cum să ne primim oșpeții?

Despre toaletă numai puțin se pôte țice. Această rămâne purure aceeaș greutate. În Paris nu sânt decât trei artiste, cari șciu să formeze bine o talie. Fiecare tăietură de fôrfece a acestor dame costă tocmai atâta ca o trăsură de penel a lui Watteau. Acuș se entusiasmă ele pentru o nuanță de colóre, acuș pentru alta. Această se vede apoi pretotindene; nu șciu pentru ce, e urită, dar aparține eleganței.

Nici modistele nu sânt mai numărôse. Ele decretăză, fără să 'ntrebe svatul cuiva, ca pēlériile să se garniseze cu niște penē uriașe seu cu niște floricele, cu colori închise seu deschise. Ele decid asta. Nu se mai pôte schimbă. Cine nu se supune acestei forme, devine diformă. Cine ar puté reziste aici?

Codicele nostru — cine ar crede? — conține un capitol, care invēță lumea, cum să-și satisfacă îndatoririle religiôse. Pentru postul mare este un paragraf anume. Pentru pēcătôsele, al căror suflet trebuie mântuit cu ori ce preț, este croit un ascetism special, care se estinde până în amēnunțimile cele mai mici. În acest capitol găsești regule precise pentru înfățișarea și portarea în biserică. Dar, fireșce, aceea nu se opreșce, ca frumoșele să nu mērgă la biserică pré decoltate

N'ar crede nime, câte invēțacele credincioșe are acest capitol. Eu cunosc câteva, cari acasă închid tôte ușile, pentru că se tem de — rhumă; ier la biserică șed cu ușile deschise, căci acolo își pot arēță toaleta nouă, căci a ședé acolo este afacere de eleganță.

Spre a cunoșce însă toți paragrafii codicelui atât de important, ar trebui să sacrificăm o viață întregă. ba dôră nici atunci nu l'am șci complet. Eleganța nu se pôte invēță. Această trebuie să fie darul naturei. Gopia, imitarea, nu au nici o valóre.

Rosa Trandafir.

Escursiune la St. Nicolae.

Beiuș 14 maiu.

Este un lucru cunoscut de toți, că escursiunile au pentru tinerimea studiôsă o influință binefăcătore. Ele desvôltă în tineri spiritul de asociare, simțul frumosului, lărgesc sfera cunoșcințelor naturale și geografice. întăresc corpul prin alergări și astenele; de aceea și procedura de instrucțiune din aceste motive le prescrie ca mijlôce didactice.

De aceste simțeminte îndemnat, dl profesor I. Clin-toc a arangiat la 1/13 maiu, în interesul colecțiunilor naturale ale gimnasiului nostru, cu tinerimea studiôsă dela gimnasiu o escursiune la St. Nicolae.

La 6 ore deminēta tôte tinerimea a plecat cu trăsuri la locul susnumit. La această escursiune s'a mai alăturat și frații colegi I. Roșu, V. Ștefanica, G. Papp și subscrisul; ieră dintre civili dl adv. A. Cretiu și dna soție, și dl adv. P. Papp.

Trăsurile, în număr de 17, în ordinea cea mai bună, la 10 ore a. m. au ajuns în fața locului, la ruinele, cari erau scopul cercetărilor nôstre.

După ce s'au finit cercetările, dl Pințe preot din parochia vecină Seplac, a invitat la mēsa sa pe frații colegi și dnii advocați, dimpreună cu mai bine de 30 tineri. Prânțul a trecut în conversațiuni animate, ier la 4 ore d. m. cortegiul trăsurilor s'a pornit cãtră Beiuș, și sēra la 8 ore am și ajuns cu toții acasă, aducând cu noi suvenirile plăcute ale acelor locuri pitoreșci. Cu un cuvânt escursiunea a reeșit foarte bine.

Me voiu încercă să fac o scurtă descriere a acelor locuri și anume: S. Nicolae se află dela Beiuș în depărtare de 3—4 ore spre miédăți-apus; drumul con-

duce tot alătura Crișului pe o vale strîmtă, dar frumoasă și romantică, unde se schimbă colini cu munți stîncești și acoperiți de arbori verzi, deschîndu-se tot năou panorame, ce fac bună impresiune asupra călătorilor.

Ce privește ruinele, despre aceste am aflat următoarele: ruina ne înfățișează un turn isolat cam de 9—10 stîngeni înalt. Se crede a fi rămasă din o biserică călugărească rom. cat. Zidul e din cărămîi arse, ceea ce probază, că e din timpul mai nou; călugării probabilmente au fost cassați pe timpurile lui Iosif II. Atât biserica, cât și mănăstirea se cred a fi fost dedicate Sântului Nicolae, de unde își trage și comuna numele de St. Nicolae. Stilul edificiului se vede a fi mestecătură din stilul romano-gotic, ce se deduce din construcțiunea turnului isolat. În fereștile turnului se află așezați câte un stîlp, cari sîmănă mult stîlpilor de stilul vechiu corintic. Locul bisericii cu altariul se află așezate spre răsărit, ier turnul și frontul spre apus, după cum sînt cele mai multe biserici rom. cat. vechi printre români. Din biserică (navis) nu se mai găsesc ruine de pereți, de cât numai vatra gîlă.

Locul bisericii și probabil și a mănăstirii este pe delul de lângă comuna S. Nicolae; ier vis-à-vis de comună, pe un alt del peste Criș în partea Șoimului se află locul grădinei călugărilor, în mijlocul aceleia se găsesc alte ruine, cari ne lasă a presupune, că a fost o casă de economie sîu distracțiune.

În pădurea Șoimului mai sînt și alte ruine, cari presupun locul unei cisterne seu rezervor de apă.

Multe petri cioplite, table întregi, sînt duse din ruinele bisericii parte la comitat în Oradea-mare, parte la locuitorii satelor din apropiere, unde sînt întrebuințate ca mese și uși la casele și grajdurile ômenilor.

Tradițiuni populare despre tôte aceste, în timpul scurt ce am petrecut pe acolo, nu am găsit.

V. Leșan.

E e h o.

Definițiuni musicale.

Mai mult cu spirit, decât curtență este definițiunea musicală a diferitelor etăți femeiești, ce o găsim într'un diar italian!

În etate de 15 ani o fêtă e un „arpeggio.”

La 20 de ani tinera damă e: „allegro vivace.”

La 30 de ani: „accordo forte.”

La 40: „andante — andante.”

La 50 începe „rondo finale.”

La 60 urmază: „tremolo alla sordina.”

*

Intr'o di, pe când Liszt eră în călătorie cu Rubini, cu tôte că nu negliase nimic pentru a asigura succesul — nici articole pompoze, nici afișe colosale, nici programe, etc. — în sala celui d'antîeu oraș unde se opri nu se găsiă 50 de persoane.

Rubini, care eră foarte mînios pentru acêsta, declară că nu va cîntă.

— Din contra, îi dișe Liszt, trebuie să cînti, și cât vei pute mai bine; acest public puțin represintă elita societății.

— Ce fel! aceste 50 persoane. . .

— Sînt, te asigur, flôrea diletantismului în acest oraș.

— Fie. . .

Rubini cîntă. Auditoriul sîu ne-miscat nu dă nici un semn.

Liszt s'aședă la piano; dar d'odată el se scôlă, închide instrumentul și, cu surisul unui om mare, s'adresă astfel adunării.

— După cum vîd, d-lor, muzica nu vî place. . . Să 'ndrăsnesc a vî rugă să supăm puțin?

Fuse un moment de neolărire — nu lung — și fie-care primi oferta stranie a artistului.

Acêsta bagatelă costă 1200 franci pe Liszt, dar, a d'ouă s'eră, el câștigă 12,000. Lumea se 'ndesă să între.

Venise tot orașul, cu speranță d'a supă.

*

Un om cu mult spirit spunea ieri, că o femeie șcie să ofere ceaiul în mîi de feluri, și pretindea, că după intonațiunea dată fie-cărui cuvînt pôte să recunoscă gradul de prieteșug, de stîmă, de iubire, ce femeia are pentru fie-care invitat.

— Dorești ceaiu? — Semn de mare politeță.

— Să-ți dau puțin ceaiu, dle Z.? — Semn de prieteșug vechiu.

— Îți place ceaiu? — Semn de simpatie.

— Ceaiu? Da? (apăsând puțin asupra cuvintelor.)

— Semn de . . . 35 grade sub zero.

— Cêșca asta este pentru dta! — Temperatura din Africa.

— Dragă, te rog dă o cêscă de ceaiu dlui X. — Temperatura Siberiei.

Literatura si arte.

Ornitologia poporală română. Dl S. Fl. Mărian ne înșciinteză, că cu începutul lunei septembrie an. c. st. v. vré în tot cazul să pună sub tipar „Ornitologia poporală română”. De ôră-ce însé despre unele paseri are numai fôrte puține datine, credințe și legende etc. ieră despre altele mai de fel, se adreseză prin noi cătră inteligința română și cătră studenții români din giurul Orășii-mari, ca să binevoiescă a-i scrie macar ciș-ceva despre paserile, a căror nume se înșiră mai la vale, ca cu atâta să fie opul mai complet și mai interesant. Dl S. Fl. Mărian s'ar bucură fôrte mult, când i s'ar puté scrie nu numai despre aceste paseri, ci încă și despre altele, și când i s'ar însémna numirile române ale tuturor paserilor, cari provin în ținutul Orășii-mari, precum și în celelalte părți ale Ungariei, căci din părțile aceste pân'acuma nime nu i-a scris nici macar o hóbă. Dêcă este cu puțință, să se alătura la fie-care numire română de pasere și numirea tehnică latină. De nu va fi cu puțință, se va mulțami și numai cu numirile române. Respunsurile multe puține, câte vor fi, să se adreseze năou sîu deadreptul dsale la Sereth în Bucovina cel mult pînă la prima septembrie. Paserile despre cari ar dori să aibă mai multe legende, datine, credințe etc. sînt următoarele: 1) Pêscariul lat. *Alcedo ispida*. 2) Albinărelul sîu Vespariul lat. *Merops apiaster*. 3) Dumbrăvanca sîu Corabatica lat. *Coracias garrula*. 4) Mulge-capre sîu Păpăluda lat. *Caprimulgus europaeus*. 5) Drépnéua sîu Costun mare lat. *Cipselus apus*. 6) Cap întortura lat. *Junx torquilla*. 7) Uliul paserilor. 8) Cuivica lat. *Glucidium passerinum*. 9) Privighitôrea lat. *Lusciua vera*. 10) Peptenusul sîu Códă-roșă lat. *Ruticilla phoenicurus*. 11) Pêscărelul lat. *Cinelus aquaticus*. 12) Pitulicea sură lat. *Sylvia hortensis*. 13) Pitulicea cenușie lat. *Sylvia cinerea*. 14) Codobatura lat. *Motacilla alba*. 15) Presura (mai multe specii) lat. *Emberiza*. 16) Cintița lat. *Fringilla coeleps*. 17) Domnișorul sîu logocelul lat. *Carduelis elegans*, germ. *Stieglitz*. 18) Cănepariul lat. *Canabina linota*. 19) Iuarîța lat. *Linaria rubra*. 20) Petroșelul lat. *Petronia stulta*. 21) Cireșariul sîu Botgrosul lat. *Coccothraustes vulgaris*. 22) Lugaciul lat. *Pyrhula europea*. 23) Forfecuță (mai multe specii) lat. *Loxia*. 24) Graurul lat. *Sturnus vulgaris*. 25) Berbecelul lat. *Lanius excubitor*. 26) Ţoiul

séu Clocârlețul lat. Sitta europea. 27) Cățărătoarea Sitta caesia. 28) Scorțariul lat. Certhia familiaris. 29) Pica, Picherea séu Bibilica lat. Numida meliagris. 30) Fluturașul séu Frundariul lat. Charadrius pluvialis. 31) Sitarul lat. Scolopax rusticoea. 32) Culiciul lat. Nume-nius arquatus. 33) Crêstelul séu Cârsteul lat. Crex pratensis. 34) Găinușa séu Lișița lat. Fulica atra. 35) Bodirlăul lat. Colymbus glacialis.

„**Școala Practică**“ Nr. 2 pro Maiu conține: Plan de lecțiuni pentru școle elementare româneșei, întogmit pe 30 săptămâni. — Grădina școlii, lecțiuni practice din învățământul intuitiv; lecțiunea a 2-a: lucrurile din grădina. — Limba română în școlile elementare, tratată din bucăți de cetire. — Prima adițiune cu cifre, lecțiune schitată pentru primul an de școlă. — Raport despre vizitarea unor școle în Mărțișor a. c. — Bibliografie. — Erate. — Posta redacțiunii. — Prenumeratiuni se mai primesc, pentru cei lipsiți cu favorul de a respunde costul abonamentului în 3 rate à 1 fl., dar anticipando.

Stagiunea Teatrului Național din București este sfârșită. Înaintea închiderii definitive se mai dau câteva reprezentațiuni în beneficiu. Astfel marți se jucă: Ruy-Blas în beneficiul dlui Manolescu.

Regule de Bon-Ton. Sub acest titlu a publicat dl Corneliu Pop Păcurariu în Blaș o broșurică de 48 pagină, destinată pentru tinerimea noastră. Regulele sânt scôse din deosebite isvóre, și afară de cunoștințele elementare, ofer tinerimei multe învățături pentru portarea în societate. Prețul 20 cr.

Barba lui Ștefan cel mare. Acesta e titlul unei comedii într'un act, ce dl G. Baronzi a dat la lumină în editura librăriei S. Samitca în Craiova. Piesa n'are pretensiune la viață mai lungă, căci este o glumă oca-sională din incidentul discuțiunii Academiștilor noștri asupra barbei lui Ștefan cel mare. Niște prieteni desbat și ei ceștiunea, decă Ștefan cel mare a purtat barbă séu ba? Dar nu isbutesc, și umbra lui Ștefan le dice: „Lăsați descoperirea barbei mele acelora ce nu găsesec alt nimic mai bun de făcut“. Prețul 50 bani.

Un nou jurnal românesc în Bucovina. Aflăm cu bucurie, că dela 1 iulie va eși în Cernăuți, sub auspiciile consistoriului arhidieceșan, un jurnal bisericesc literar sub titlul: „Candela“. Cu privire la referințele particularie ale arhidieceșei, se vor primi în acest jurnal tratate și în limba slaveno-rus-escă. Va apăre odată pe lună, cu cuprins de 3—4 côle. Prețul pe un an 4 fl. Esc. Sa mitropolitul dr. Silvestru Morariu a esoperat pentru acest jurnal din fondul religios al eparchiei o subvențiune de ocamdată pe trei ani de câte 1500 fl. Esc. Sa a emis și un cerculariu, cu un regulament, prin care toți membrii clerului seculariu sânt obligați a ține acest jurnal.

Diaristic. *Resboiul Granda* din București înce-téză să apară sub acest titlu, dl Granda va începe publicarea unui nou organ literar și politic cu un alt titlu. — *Foia Societății Desteptarea* comerciului și industriei române. Sub acest titlu a aparut la București un diar nou, care va apăre odată pe săptămână.

C e e n o u ?

Profesori aprobați. *Dl Ioan Butean*, profesor la ginnasiul din Beiuș, a făcut la universitatea din Budapesta cenzură de profesor din limba română și magiară. — *Dl dr. Ioan Ardelean*, profesor în Beiuș, a făcut la aceeaș universitate cenzură de profesor din limba latină, din greacă a făcut în decembrie. — *Dl Virgiliu Popescu*, teolog absolut, a făcut tot acolo cenzură de profesor din limba română și latină.

Hymen. *Dl Iosif Popescu*, fost redactor al „Albinei Carpaților“, actualminte inginer de mine la Dof-

tana în România, joi la 18 l. c. și-a serbat cununia cu domnișora Maria Nasta în Sibiu. — *Dl Petru Ungurean*, profesor în Blaș, la 7 l. c. și-a încredințat de soție pe domnișora Marița Căprariu din Blaș.

3/15 maiu la Sibiu. Tinerimea română de aici, scrie corespundintele nostru din Sibiu, la ôrele 8 a. m. s'a adunat în număr foarte frumos în biserica din cetate, și-a asistat la părăstasul celebrat cu pietate de părintele as. Boiu. A plecat după aceea în corpore la mormântul regretatului Papiu. Aici asemenea s'a ținut părăstas din partea păr. protop. Russu, după a cărui terminare tinerul jurist absolut Drăghiciu a rostit o cuvântare acomodată în fața mormântului și a depus pe el o cunună frumoasă cu inscripțiunea: „Junimea română. Întru amintirea țilei de 3/15 maiu 1848“. Dela Papiu s'a îndreptat tinerimea în aceeași ordine la mormântul lui Iosif Hodos, demn consoț al vărului seu. Aici a ținut juristul Necsă al doilea cuvânt și pe mormânt s'a depus o cunună tot cu inscripțiunea de mai sus. Séra s'a întrunit junimea într'o grădina din suburbiul josefin. S'au ținut mai multe cuvântări ocașionali. Convenirea s'a terminat cu o petrecere veselă.

Societatea de lectură a studenților români dela ginnasiul superior r. c. din Cluș va ține sedință publica în 29 maiu, adeca a două țile de Rusalii. Membrii societății vor ceti și declamă parte lucrări de ale lor, parte de ale unor poeți ai noștri, va cântă și corul, ier doi tinerivor esecută o piesă de violină.

Maial în Cluș. Societatea de lectură „Julia“ a junimei române dela universitatea din Cluș va arangia la 25 maiu st. n. în grădina Stadler un maial în favorul ei. Președintele comitetului arangiator e dl Iuliu Herbay, secretarul dl Laurențiu Pop, cassarul dl Dem. Ciuta.

Ajutorarea unui învățător. Mercuri séra, se întruni la principele Bibescu în București biroul comitetului general de caritate. La ordinea țilei, scrie „Binele Publ.“ eră ajutorarea unui învățător comunal anume Avram Neda din Oravița română (Banat), a cărui casă și totă averea fuseseră nimicite de foc. Comitetul, de și fondul carității este sleit, totuși, considerând că o familiă de 5 membri a rămas pe drumuri, i-a dat un ajutor de 200 lei.

Declarațiune. Beiuș 17/5 1882. Înțelegând, că unele pasage, din tractatul istoric intitulat „Resbelul de 30 ani“ și publicat în nr. 15 a „Familiei“, și relative la unii capi bisericesci (Tandru VI și Leon X) ar dá ansă la unele bănueli și presupuneri, ca și cum acele ar proveni din convingerea mea religioasă: declar cu totă francheța, că acele nu sânt convingerea mea, ci ca simple păreri învechite deja, le-am cules și eu după cum le-am aflat la Cantu Caesar și alți istoriografi de renume. Eu în acel tractat am prelucrat o temă, ce mi-s'a dat din partea universității de Cluș pentru esamenul de profesură, dar nu am făcut un studiu de profesiune. Drept ce resping cu totă indignațiunea ori ce insinuări și presupuneri, tendențioșe, ca și cum cele scrise de mine ar face parte din convingerea mea catolică. Cu aceste am fost datoriu în interesul adevărului, spre a curmă ori ce nisuințe de interpretări și mistificări. Am țis. *Vas. Lesian* prof. ord.

A murit: *Dimitrie Russu*, fost maior de gen-darmerie, la Sibiu în 15 l. c. în etate de 59 ani.

Cronica lunei.

România în Salonul din Paris, este și ea re-prezentată bine. Eră un moment unde se făcea la Salon italicee, acum se fac românce; am vedut, scrie corespundintele „Românului“, o domnișoră îmbrăcată în costumul național făcută de un artist frances, o alta cu denumirea „Une dame roumaine.“ Avem asemenea

statua lui Ștefan cel mare de Frémiet și mai mulți artiști români au trimis lucrările lor. Dl Demetrescu Mirea este în capul junilor, are un portret al d-nei C. și Țerăni secui din Transilvania aducând lui Mihai capul lui Andrei Batori. Dl Ghica un peisagiu, sculptorele nostru Georgescu are la sculptură un bust al d-lui Petru și Endymion, ambele în platură, și ca debut la pictură o bachantă adormită. Marele nostru artist Grigorescu ne arată un colț din atelierul său.

Dl Slavici apretuit în străinătate. Se știe, că mai multe din novelele dlui Ioan Slavici sunt deja traduse în limba germană. Acuma aflăm, că un editor din Germania mai voiește să publice câteva dintre novelele dlui Slavici în traducere germană. Acesta colecție are să cuprindă și o novelă mai lungă încă nepublicată. „Magazinul“ din Lipsia publică în nr. seu din luna trecută un articol de K. E. Franzos despre dl Slavici, „novelist și essayst român, unul din scriitorii cei mai însemnați ai acestui popor care se ridică“. Tot de dl Slavici s'a ocupat într'un scurt articol nu de mult și: „Literarisches Centralblatt“, scriind despre cartea sa intitulată: „Die Rumänen in Siebenbürgen“ etc.

Românii din Egipt. „Românul“ primește dela L. Lucaei, farmacist din Alesandria, Egipt, o scrisoare îndreptată în numele Românilor stabiliți în Egipt. După această scrisoare, populația română, locuind în Alesandria numai, s'ar rădica la mai mult de 90 familii. Acesta numărösă populație, neavând nici un reprezentant al României, se află supt protecțiunea diverselor consulat străine; cea mai mare parte însă stă supt legea musulmană a guvernului egiptean. Acesta stare de lucruri nu pöte dură. Guvernul român ar trebui să înființeze numai de cât un consulat în Egipt, seu cel puțin să numescă un consul onorific, care ar grupă supt un singur scut atâtea și atâtea familii românești.

Caritatea și capetele de țigară. Călătorul care vizitează Germania de Nord seu provinciile renane și care intră în vr'o cafenea seu vr'o berărie, este adeseori surprins când vede pe deosebiții consumatori, sculându-se de câte ori voiese să-și aprindă o nouă țigară și depunând extremitatea pe care a tăiat'o cu grijă, într'o cutie de metal, aședată p'o mäsă în centrul stabilimentului. Cea dintăiu impresie a sa este d'a se minuna de spiritul de ordine și de instinctul de curățenie ce par a fi mobilele acestui act; dar vedând în curând pe vecinii sei din dreapta și din stânga, aruncând în toate părțile scrumul din lulele și espectorând în toate părțile, i vine să se întrebe care pöte fi motivul unei îngrijiri atât d'amănunțite în cât privește capetele de țigară? Recipientul care primește aceste rămășiți este o cutie de metal în destul de mare, a căreia capac, închis c'un lacăt, este în formă de leică întörsă în întru și c'o deschidetură de mică dimensiune în fundul ei. Aceste cutii au fost făcute ș'aședate în toate stabilimentele publice de cătră o asociațiune de binefacere care are număröse ramificări, în scopul d'a procură în fie-care an la Crăciun, câte o îmbrăcăminte completă unui öre-care număr de copii săraci. După raporturile oficiale, nouă-spre-zece asociațiuni d'acest fel funcționând numai în Prusia renană, au recoltat în 1881 prin acest mijloc, 4569 livre de tutun, ce s'au vëndut 31,250 franci, cu care s'au confecționat îmbrăcăminte complete pentru 1726 copii; adecă apröpe 18 fr. 10 c. de îmbrăcăminte. În fie-care an, aceste asociațiuni iau o nouă întindere. Resultatul dovedește, că cel mai mic

profit nu este de lăsat la o parte ș'o asemenea esperiință ar puté fi aplicată și cu multe alte obiecte de obiceiuri trecute cu vederea.

Un oraș s'a fundat în patru zile în Statele-Unite. Este cătrva timp de când un bătrân lucrător de mine numit Redpath, a găsit pe colinele muntelui Dakota, mai multe bucăți de stâncă pe care le luă creșdând că este pur carbonat. Le încercă și vedü, că conțineau mi de uncii de argint. El arată apoi această stâncă la mai mulți minori din Colorado cari declară, că eră pur argint și căutară a vedé de unde provine. Terenul unde fusese găsite n'a fost nici odată explorat. Nici o cale nu ducea acolo și cei dintăiu lucrători s'au dus pe jos seu călare. Ei s'au întors cu specimene bogate de argint și în două zile Deadwod, Central City și Jead City a fost apröpe despoporate. Un oraș a fost fundat, terenul a fost tras la sorți de cătră toate persönele presente, regule de guvernământ au fost stabilite și noua localitate a fost numită West-Virginia-City. În patru-zece și opt de öre orașul numără o mie de locuitori și nouă „salöne“, au fost în plină operațiune. A treia și două bănci erau deschise precum și mai multe restaurante. A patra și apărea primul număr al diarului cotidian „Carbonate Reporter“. Cinci-zece case au fost clădite sunt acum trei săptămăni și se plătiau locurile de clădiri până la 500 dolari. Orașul pare a fi cu desevêșire fundat.

Logogri f

de Octavia Groza.

Din următöarele 26 silabe: Ar, au, on, rus, g, mu, er, c, in, n, eș, nu, sil, la, al, lo, d, ro, s, dar, ru, me, im, ia, ie, ai, — au să se componă 9 cuvinte, a căror litere inițiale cëtite de sus în jos, ieră cele finale de jos în sus să ne deie nămele a doi bărbați nemuritori.

Cuvintele însemneză: 1) Un metal prețios. 2) Un opid în Englitera. 3) Un nume de botez femeiesc. 4) Numele unui scriitor Român. 5) Un fluviu în România. 6) Ce au toate? 7) Un lucru bine primit. 8) Numele unui rege. 9) Un opid în Palestina.

Terminul de deslegare e 1 iunie. Ca totdeuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Poșta Redacțiunii.

Chipul ei. Nici idee, dar nici chiar rime bune. Ascultă-le: reoglindeza — viêtă, ânger — fulger, marmor — ðori etc.

Ochii tei. Corege strofa a treia, în care nici o rimă nu e bună, ș-apoi se va puté publică.

Serët. În nr. viitor!

Catra o copila. Ca gluma în cerc amical pöte trece, dar pentru publicitate nu se admite.

Călindearul săptămănei.

Țiua sept.	st. v.	st. ai.	Numele sântilor și sër-bătörilor.	Sörole resare	Sörole apune
Dumineca	9	21	Pror. Isaia.	4 3	7 51
Luni	10	22	Sf. Ap Simon Zilot.	4 1	7 53
Mărți	11	23	Muc. Mochie.	4 —	7 54
Mercuri	12	24	Pär. Epifanie.	3 58	7 56
Joi	13	25	Se. Luc. Gliceria.	3 57	7 57
Vineri	14	26	Muc. Isidor.	3 56	7 58
Sâmbeta	15	27	P. Pahomie.	3 55	7 59

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollösy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.